

Renata Burchart

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
Wydział Nauk Ekonomicznych
Katedra Rachunkowości
e-mail: rena@uwm.edu.pl

Odroczony podatek dochodowy w umowach leasingowych

Kod JEL: M41

Słowa kluczowe: umowa leasingu, leasing operacyjny, leasing finansowy, aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego, wycena odroczonego podatku dochodowego w umowach leasingowych

Streszczenie. W artykule zaprezentowano procedurę identyfikacji, wyceny, księgowania oraz prezentacji w sprawozdaniu finansowym odroczonego podatku dochodowego mającego źródło w umowach leasingowych. Większość zawieranych umów leasingowych jest dla celów podatkowych klasyfikowana jako leasing operacyjny, ale dla celów bilansowych jako leasing finansowy. W tej sytuacji powstaje odroczonego podatek dochodowy, który w przedsiębiorstwach podlegających obowiązkowemu badaniu sprawozdań finansowych musi być wyceniony, zaksięgowany i zaprezentowany w sprawozdaniu finansowym. Proces ten jest trudny i skomplikowany, co potwierdza zaprezentowany w artykule przykład.

Wprowadzenie

Obowiązek ustalania odroczonego podatku dochodowego wynika z rozbieżności między przepisami o rachunkowości a przepisami o podatku dochodowym.

Koncepcja podatku odroczonego wywodzi się z jednej z podstawowych zasad rachunkowości – zasady jasnego i rzetelnego obrazu (Jędrzyk, 2012). Procedura wyceny, księgowania i prezentacji w sprawozdaniach finansowych odroczonego podatku dochodowego jest jednym z trudniejszych obszarów księgowości i sprawozdawczości.

W większości przypadków szczególne problemy związane z rozliczaniem odroczonego podatku dochodowego powstają w obszarach leasingu (Zabrocka, 2013). Prawo podatkowe i bilansowe odmiennie kwalifikuje umowy leasingowe. Ta sama umowa często

stanowi leasing operacyjny dla celów podatkowych i finansowy dla celów bilansowych. W takich sytuacjach powstają zarówno aktywa, jak i rezerwa na odroczony podatek dochodowy.

Jeśli przedsiębiorstwo sporządzające sprawozdania finansowe według Ustawy o rachunkowości (1994) nie znajdzie tam odpowiednich regulacji w zakresie tworzenia aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego z umów leasingowych, to może sięgnąć do Krajowego Standardu Rachunkowości nr 2 Podatek dochodowy oraz do KSR nr 5 Leasing, najem i dzierżawa. Jak wynika z art. 10 ust. 3 Ustawy (1994), stosowanie krajowych standardów rachunkowości jest prawem, a nie obowiązkiem jednostki. Jeśli firma sporządza sprawozdanie finansowe według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, to w sytuacji tworzenia aktywów i rezerw z tytułu podatku odroczonego z umów leasingowych powinna sięgnąć do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 12 Podatek dochodowy oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 17 Leasing. Standardy te obszernie regulują sytuacje związane z podatkiem odroczonym i leasingiem.

Celem analiz jest zaprezentowanie procesu identyfikacji, dekretacji, księgowania, wyceny oraz prezentacji odroczonego podatku dochodowego, mających źródło w umowach leasingowych.

Do analiz wykorzystano następujące źródła: literaturę przedmiotu, artykuły naukowe, akty prawne oraz strony internetowe.

1. Aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego

W związku z przejściowymi różnicami między wykazywaną w księgach rachunkowych wartością aktywów i pasywów a ich wartością podatkową jednostki zobowiązane są do utworzenia rezerwy i ustalenia aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, którego są podatnikami. Z powstaniem różnic przejściowych mamy do czynienia wówczas, gdy zarówno zgodnie z przepisami o rachunkowości, jak i o podatku dochodowym wpływają one w tej samej wysokości zarówno na wynik finansowy brutto, jak i na podstawę opodatkowania, lecz następuje to w różnych okresach sprawozdawczych (Odroczony podatek dochodowy, 2010).

Różnice między wartością podatkową i bilansową (księgową) składników aktywów i pasywów mające charakter różnic przejściowych z punktu widzenia skutków, jakie wywierają na rozliczenia podatkowe, dzielą się na:

- a) dodatnie różnice przejściowe, które w sytuacji, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub składnik pasywów spłacony (rozliczony), spowodują w przyszłości zwiększenie podstawy opodatkowania, oraz
- b) ujemne różnice przejściowe, które w sytuacji, gdy składnik aktywów (jego wartość bilansowa) zostanie zrealizowany lub składnik pasywów spłacony (rozliczony), spowodują w przyszłości zmniejszenie podstawy opodatkowania.

Do ujęcia w księgach rachunkowych i wykazania w sprawozdaniu finansowym odroczonego podatku dochodowego stosuje się tak zwane podejście bilansowe, które jest dość złożone. Istotą tego podejścia jest ustalenie pozycji bilansowych związanych z różnicami przejściowymi (aktywów i rezerw), a dopiero później szuka się wpływu tych różnic na wynik finansowy (Olchowicz, 2003). Różnice przejściowe powstające przy stosowaniu metody bilansowej zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1. Powstawanie różnic przejściowych przy zastosowaniu metody bilansowej

AKTYWA
(Wb) Wartość bilansowa > Wartość podatkowa (Wp) Dodatnia różnica przejściowa Występuje „Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”
(Wb) Wartość bilansowa < Wartość podatkowa (Wp) Ujemna różnica przejściowa Występują „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”
PASYWA
(Wb) Wartość bilansowa > Wartość podatkowa (Wp) Ujemna różnica przejściowa Występują „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”
(Wb) Wartość bilansowa < Wartość podatkowa (Wp) Dodatnia różnica przejściowa Występuje „Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”

Źródło: opracowanie własne na podst. Fijałkowski (2005).

Wysokość aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego zależy od: wysokości i znaku kwoty różnic przejściowych (ujemne lub dodatnie) oraz stawek podatku dochodowego, jakie będą obowiązywały w latach, w których według przewidywań nastąpi rozliczenie aktywów i rezerw i w których wpłyną one na zwiększenie lub zmniejszenie podstawy opodatkowania.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się w wysokości kwoty przewidzianej w przyszłości do odliczenia od podatku dochodowego w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi, które spowodują w przyszłości zmniejszenie podstawy obliczenia podatku dochodowego, oraz straty podatkowej możliwej do odliczenia, ustalonej przy uwzględnieniu zasady ostrożności.

Ujemne różnice przejściowe powstają, gdy wartość podatkowa aktywów jest wyższa od ich wartości księgowej lub gdy wartość księgowa zobowiązań przewyższa ich wartość podatkową. Są to więc różnice, które będą podlegały potrąceniu od dochodu podlegającego opodatkowaniu. Mogą one wystąpić zarówno w aktywach, jak i pasywach.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego księguje się następującym zapisem: Wn konto 65-0 „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego” oraz Ma 87-0 „Podatek dochodowy od osób fizycznych”.

Rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego tworzy się w wysokości kwoty podatku dochodowego wymagającej w przyszłości zapłaty w związku z występowaniem dodatnich różnic przejściowych, to jest różnic, które spowodują zwiększenie podstawy obliczenia podatku dochodowego w przyszłości. Mogą one wystąpić również zarówno w aktywach, jak i pasywach

Rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego księguje się następującym zapisem: Wn konto 87-0 „Podatek dochodowy od osób prawnych” oraz Ma konto 83-0 „Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”.

Wysokość aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się przy uwzględnieniu stawek podatku dochodowego obowiązujących w roku powstania obowiązku podatkowego (od 2009 r. stawka ta wynosiła 19%).

Jednostka gospodarcza może kompensować za sobą aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat (przy leasingu jest to umowa leasingowa) oraz aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczą podatku dochodowego nałożonego przez tę samą władzę podatkową na tego samego podatnika. W praktyce jednak najczęściej te dwie pozycje prezentowane są odrębnie, bez kompensowania, w myśl zasady przejrzystości w rachunkowości (Trzpiota, 2014).

W ustawie o rachunkowości nie została określona częstotliwość kalkulacji ani ujmowania w księgach rachunkowych rezerwy lub aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Można zatem przyjąć, że jeżeli jednostka nie sporządza sprawozdań finansowych na inny dzień bilansowy niż koniec roku obrotowego, wówczas może ustalać odroczonego podatek dochodowy jedynie raz, właśnie na koniec dwunastomiesięcznego okresu rozliczeniowego.

2. Leasing w prawie podatkowym i bilansowym

Przez umowę leasingu finansujący (leasingodawca) zobowiązuje się w zakresie działalności swojego przedsiębiorstwa nabyć rzecz od oznaczonego zbywcy na warunkach określonych w tej umowie i oddać rzecz korzystającemu (leasingobiorcy) do używania albo używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony, a korzystający zobowiązuje się zapłacić finansującemu w uzgodnionych ratach wynagrodzenie pieniężne (Jędrzyk, 2012).

Zgodnie z art. 17b ust. 1 Ustawy (1992) opłaty ustalone w umowie leasingu, ponoszone przez korzystającego w podstawowym okresie umowy z tytułu używania środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, stanowią przychód finansującego i odpowiednio koszt uzyskania przychodów korzystającego, jeżeli umowa ta spełnia następujące warunki:

1. Została zawarta na czas oznaczony stanowiący co najmniej 40% normatywnego okresu amortyzacji, jeśli przedmiotem są podlegające odpisom amortyzacyjnym

rzeczy ruchome lub wartości niematerialne i prawne, albo została zawarta na okres co najmniej 10 lat, jeśli jej przedmiotem są podlegające odpisom amortyzacyjnym nieruchomości.

2. Suma ustalonych w niej opłat pomniejszona o należny podatek od towarów i usług odpowiada co najmniej wartości początkowej środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych.

Jeżeli dwa powyższe warunki zostaną spełnione umowa, będzie miała charakter leasingu operacyjnego.

Zgodnie z art. 17f ust 1 Ustawy (1992) do przychodów finansującego i odpowiednio do kosztów uzyskania przychodów korzystającego nie zalicza się opłat ustalonych w umowie leasingowej w części stanowiącej spłatę wartości początkowej środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, jeżeli są spełnione łącznie następujące warunki:

1. Umowa została zawarta na czas oznaczony.
2. Suma ustalonych w niej opłat pomniejszona o należny podatek VAT odpowiada co najmniej wartości początkowej środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych.
3. Umowa zawiera postanowienie, że odpisów amortyzacyjnych w podstawowym okresie umowy leasingu dokonuje korzystający.

Jeżeli powyższe warunki zostaną spełnione, umowa będzie miała charakter leasingu finansowego i wówczas leasingobiorca będzie zaliczał do kosztów podatkowych odpisy amortyzacyjne od przedmiotu leasingu oraz odsetkową część raty leasingowej (Ziomek, 2014).

Zgodnie z art. 3 ust. 4 Ustawy (1994) zakup aktywów za pośrednictwem leasingu kwalifikuje się jako leasing finansowy, jeżeli spełniony zostanie choć jeden z siedmiu poniższych warunków: 1) umowa przenosi własność jej przedmiotu na korzystającego po zakończeniu okresu, na który została zawarta; 2) umowa zawiera prawo do nabycia jej przedmiotu przez korzystającego po zakończeniu okresu, na jaki została zawarta, po cenie niższej od wartości rynkowej z dnia nabycia; 3) okres, na jaki została zawarta umowa, odpowiada w przeważającej części przewidywanemu okresowi ekonomicznej użyteczności środka trwałego lub prawa majątkowego, przy czym nie może być on krótszy niż 3/4 tego okresu; prawo własności przedmiotu umowy może być po okresie, na jaki umowa została zawarta, przeniesione na korzystającego; 4) suma opłat pomniejszonych o dyskonto, ustalona w dniu zawarcia umowy i przypadająca do zapłaty w okresie jej obowiązywania, przekracza 90% wartości rynkowej przedmiotu umowy na ten dzień; 5) umowa zawiera przyrzeczenie finansującego do zawarcia z korzystającym kolejnej umowy o oddanie w odpłatne używanie tego samego przedmiotu lub przedłużenia umowy dotychczasowej na warunkach korzystniejszych od przewidzianych w dotychczasowej umowie; 6) umowa przewiduje możliwość jej wypowiedzenia z zastrzeżeniem, że wszelkie powstałe z tego tytułu koszty i straty poniesione przez finansującego pokrywa korzystający; 7) przedmiot umowy został dostosowany do indywidualnych potrzeb korzystającego; może on być używany wyłącznie przez korzystającego, bez wprowadzania w nim istotnych zmian (Ziomek, 2014).

Jeżeli umowa leasingowa nie spełnia żadnego z powyższych warunków, kwalifikowana jest według prawa bilansowego jako leasing operacyjny.

Punktem wyjścia do wyznaczenia właściwej stawki amortyzacji bilansowej jest oszacowanie okresu ekonomicznej użyteczności środka trwałego. Ustalenie zatem stawki na poziomie niższym niż wynikająca z unormowań podatkowych jest możliwe, a nawet konieczne, jeśli przewidywany okres używania środka trwałego jest dłuższy niż okres amortyzacji przewidziany ustawami podatkowymi.

Jeśli umowa leasingu podatkowo i księgowo zaliczana jest do leasingu finansowego, to zazwyczaj finansujący dzieli opłatę podstawową na część kapitałową i odsetkową. W przypadku, gdy księgowo jest to leasing finansowy, a podatkowo operacyjny, to na ogół finansujący fakturuje opłatę podstawową w jednej kwocie. W takiej sytuacji korzystający powinien podzielić opłatę podstawową na część odsetkową i kapitałową, ponieważ część odsetkowa stanowi dla korzystającego koszt finansowy, a część kapitałowa jest przypadającą na dany okres sprawozdawczy spłatą zobowiązania wobec finansującego.

Ustalając rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego, należy w pierwszej kolejności sprawdzić, czy w związku z odmiennością w bilansowej i podatkowej klasyfikacji umowy wystąpią przejściowe różnice pomiędzy podstawą opodatkowania a wynikiem brutto. To, czy powstaną oraz w jakiej wysokości, zależy zasadniczo od różnicy pomiędzy okresem, na jaki zawarto umowę, a przyjętym do celów bilansowych okresem amortyzacji, a także od rozkładu odsetek (typ raty – malejąca, stała) (Jędrzyk, 2012).

Jeśli okres, na jaki zawarto umowę leasingu, jest równy przyjętemu okresowi amortyzacji (umowa klasyfikowana przez korzystającego dla celów podatkowych jako leasing operacyjny, a bilansowo – jako finansowy), kosztem podatkowym będzie rata leasingowa netto według faktury (część odsetkowa i kapitałowa), a kosztem bilansowym będzie amortyzacja oraz odsetkowa część raty.

Jeśli okres amortyzacji liniowej jest równy czasowi trwania umowy leasingu, a raty są malejące, to przejściowe różnice nie powinny powstać. W miejsce nieuznawanej za koszt podatkowy amortyzacji „wchodzi” kapitałowa część raty leasingowej, która niweluje różnicę pomiędzy wynikiem brutto a podstawą opodatkowania.

Sytuacja będzie inna, jeśli okres amortyzacji wydłużymy w stosunku do czasu trwania umowy leasingowej. Takie wydłużenie spowoduje, że bilansowy wynik brutto, dzięki niższej amortyzacji, na koniec roku będzie przejściowo wyższy niż podstawa opodatkowania za ten rok. Odnoszone w ciężar kosztów podatkowych raty leasingowe netto będą wyższe niż księgowana bilansowo suma odsetkowej części raty i amortyzacji, przy czym okres podatkowej eksploatacji umowy zakończy się szybciej, niż środek trwały zostanie bilansowo zamortyzowany.

Po zakończeniu umowy sytuacja się odwróci. Wynik bilansowy do zakończenia niepodatkowej amortyzacji będzie niższy w stosunku do podstawy opodatkowania. Dla zniwelowania tego efektu konieczne będzie utworzenie na koniec roku rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego (Jędrzyk, 2012).

3. Procedura wyceny, ewidencji i prezentacji w sprawozdaniach finansowych odroczonego podatku dochodowego w umowach leasingowych

3.1. Założenia do przykładu

W kwietniu 2016 roku spółka z o.o. zawarła umowę leasingową, która dla celów podatkowych stanowi leasing operacyjny, a dla celów bilansowych leasing finansowy. Przedmiotem umowy jest samochód dostawczy. Umowa została zawarta na 48 miesięcy. Wartość netto przedmiotu umowy (wartość ofertowa) wynosi 110 000 zł. Opłata ogółem wynosi: 128 500 zł, w tym opłata wstępna w kwocie 10 000 zł, 47 rat leasingowych po 2500 zł i opłata końcowa (wykup) w kwocie 1000 zł.

Dodatkowe koszty, które spółka poniosła przed oddaniem do używania przedmiotu leasingu, wyniosły 1200 zł. Środek trwały oddano do używania i od maja 2016 roku rozpoczęto jego amortyzację stawką 20%. Miesięczna amortyzacja wynosiła zatem: $(129\,700\text{ zł} * 20\%) : 12\text{ m-cy} = 2\,161,67\text{ zł}$.

W opisanej sytuacji zarówno wartość środka trwałego (przedmiotu leasingu), jak i zobowiązania z tytułu leasingu stanowią wartość w ujęciu bilansowym, a nie podatkowym.

Na 31 grudnia 2016 roku bilansowa wartość netto przedmiotu leasingu wyniesie: 112 406,64 zł (tj. wartość początkowa 129 700 zł pomniejszona o odpisy umorzeniowe dokonane do końca 2015 roku w kwocie: $8\text{ m-cy} * 2\,161,67\text{ zł} = 17\,293,36\text{ zł}$), a podatkowa wyniesie 0 zł. Powstanie więc dodatnia różnica przejściowa w kwocie 112 406,64 zł (wartość bilansowa aktywu będzie wyższa od jego wartości podatkowej). Rezerwa na odroczonego podatku dochodowego wyniesie zatem $112\,406,64\text{ zł} * 19\% = 21\,357\text{ zł}$ (w zaokrągleniu).

Z kolei bilansowa wartość zobowiązania z tytułu leasingu na 31 grudnia 2016 roku wyniesie: 90 000 zł (tj. początkowa wartość zobowiązania z tytułu przedmiotu leasingu 110 000 zł pomniejszona o spłacone do dnia bilansowego raty kapitałowe w kwocie: $8\text{ m-cy} * 2500\text{ zł} = 20\,000\text{ zł}$), a podatkowa wyniesie 0 zł. Powstanie więc ujemna różnica przejściowa w kwocie 90 000 zł (wartość bilansowa pozycji pasywów będzie wyższa od wartości podatkowej). Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wyniosą zatem: $90\,000\text{ zł} * 19\% = 17\,100\text{ zł}$.

3.2. Ujęcie w księgach rachunkowych odroczonego podatku dochodowego z umowy leasingowej

Ujęcie w księgach odroczonego podatku dochodowego może nastąpić poprzez:

1. Księgowanie na koniec okresu sprawozdawczego (31 grudnia 2016 r.) tylko zmiany pomiędzy stanem na koniec i początek okresu sprawozdawczego, to jest sald aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego (zastoso- wane w przykładzie).

2. Wyksięgowanie dotychczasowego salda i zaksięgowanie nowo ustalonych kwot na dzień bilansowy. Operacja wyksięgowania dotychczasowych rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku może nastąpić na początek lub na koniec okresu sprawozdawczego.

Rozwiązania te mogą być stosowane alternatywnie, zależnie od wyboru jednostki.

Tabela 2. Zestawienie różnic przejściowych na 31 grudnia 2016 roku

Lp.	Pozycja bilansu	Wartość bilansowa (zł)	Wartość podatkowa (zł)	Różnica przejściowa (zł)		Stawka podatku	Odroczony podatek dochodowy (zł)	
				dodatnia	ujemna		Aktywa	Rezerwa
Aktywa								
1.	Środki trwale							
	a) w leasingu	112 406,64	0,00	112 406,64		19%		21 357,00
Pasywa								
2.	Zobowiązania finansowe z tytułu leasingu	90 000,00	0,00		90 000,00	19%	17 100,00	
Razem				112 406,64	90 000,00		17 100,00	21 357,00

Źródło: opracowanie własne na podst. Księgowe i bilansowe... (2014).

Saldo Ma konta 83-0 „Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego” na początek roku obrotowego wynosiło: 15 000 zł, zaś saldo Wn konta 65-0 „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego” wynosiło 20 000 zł.

Jednostka przyjęła zasady (politykę) rachunkowości polegające na niekompensowaniu aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Dekretacja

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. PK – Odroczony podatek dochodowy			
a) Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (zmniejszenie) (Sk) 20 000 zł – 17 100 zł = 2900 zł	2900 zł	87-0	65-0
b) Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (zwiększenie) 21 357 zł – (Sk) 15 000 zł = 6357 zł	6357 zł	87-0	83-0

Księgowanie

Konto 65-0 Aktywa		Konto 83-0 Rezerwa		Konto 87-0 Podatek	
z tytułu odroczonego		z tytułu odroczonego		dochodowy od	
podatku dochodowego		Podatku dochodowego		osób prawnych	
Sp. 20 000	2 900 (1a)		15 000 Sp.	(1a) 2 900	
			6 357(1b)	(1b) 6 357	
	17 100 Sk.		Sk. 21 357		9 257 Sk.

3.3. Prezentacja w sprawozdaniu finansowym aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Bilans

Aktywa i rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego traktuje się odpowiednio jako długoterminowe aktywa i rezerwy i prezentuje w następujących pozycjach bilansu:

AKTYWA A. Aktywa trwałe V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe 1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (saldo Wn Konta 65-0) 17 100 zł
PASYWA B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania I. Rezerwy na zobowiązania 1. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (saldo Ma Konta 83-0) 21 357 zł

Rachunek zysków i strat

Wpływający na wynik finansowy i wykazany w rachunku zysków i strat podatek dochodowy za dany okres sprawozdawczy obejmuje: część bieżącą (do zapłaty) oraz część odroczoną. Odroczony podatek dochodowy zmniejsza lub zwiększa podatek bieżący. Wykazywana w rachunku zysków i strat część odroczonego stanowi różnicę pomiędzy stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego na koniec i początek okresu sprawozdawczego.

J* lub M**. Podatek dochodowy, w tym: – podatek bieżący – podatek odroczony lub J. lub M. Podatek dochodowy, w tym: – podatek bieżący – utworzenie rezerwy na odroczonego podatku dochodowy – rozwiązanie rezerwy na odroczonego podatku dochodowy – utworzenie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego – rozwiązanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego
--

* Wariant porównawczy rachunku zysków i strat.

** Wariant kalkulacyjny rachunku zysków i strat.

Ustalenie odroczonego podatku dochodowego wpływającego na wynik finansowy brutto na podstawie danych z przykładu:

1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

$$(S.k. - S.p.) = (17\ 100\ \text{zł} - 20\ 000\ \text{zł}) = (-) 2900\ \text{zł}$$

2. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

$$(S.k. - S.p.) = (21\ 357\ \text{zł} - 15\ 000\ \text{zł}) = 6357\ \text{zł}$$

3. Odroczonego podatek dochodowy:

(-) 2900 zł – 6357 zł = (-) 9257 Jest to kwota podatku odroczonego, która wpłynie na zmniejszenie części bieżącej podatku dochodowego.

Rachunek przepływów pieniężnych

W rachunku przepływów pieniężnych sporządzanym metodą pośrednią zmiany stanu aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego będą wykazane następująco:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej
II. Korekty razem
5. Zmiana stanu rezerw
9. Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych

Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym

W sytuacji odnoszenia aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego na kapitał (fundusz) własny (kapitał z aktualizacji wyceny) wpływają one na zmiany tego kapitału (funduszu), na pozycję:

I.a.3.1. Zmiany kapitału (funduszu) z aktualizacji wyceny z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Wprowadzenie do sprawozdania finansowego oraz informacja dodatkowa i objaśnienia

We wprowadzeniu do sprawozdania finansowego w ramach pkt 7 powinna być przedstawiona między innymi zakładowa polityka rachunkowości dotycząca rozliczeń w czasie podatku dochodowego.

Dane o zmianie stanu aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego należy przedstawić i omówić w następujących pozycjach dodatkowych informacji i objaśnień:

Pkt 1 ust. 11 Dane o stanie rezerw według celu ich utworzenia na początek roku obrotowego, zwiększeniach, wykorzystaniu, rozwiązaniu i stanie końcowym.

Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Pkt 1 ust. 14 Wykaz istotnych pozycji czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Podsumowanie

Większość zawieranych umów leasingowych jest dla celów podatkowych kwalifikowana jako leasing operacyjny, co daje możliwość odnoszenia opłat leasingowych bezpośrednio w koszty. Umowy takie spełniają jednak zwykle jedno z kryteriów typowych dla leasingu finansowego z punktu widzenia Ustawy (1994), najczęściej opcję zakupu po cenie znacząco niższej od wartości rynkowej z dnia nabycia (Polewska, 2014). Z tytułu

takich umów powstają według prawa bilansowego zarówno aktywa, jak i rezerwy na odroczony podatek dochodowy (Pokojska, 2008).

Te podmioty, których sprawozdania finansowe nie podlegają obowiązkowemu badaniu biegłego rewidenta, mogą zrezygnować z wyliczania i prezentacji odroczonego podatku dochodowego w sprawozdaniach finansowych (*Odroczony podatek dochodowy*, 2013). Muszą jednak zrobić o tym zapis w swojej polityce rachunkowości. Oznacza to, że mogą one dokonać kwalifikacji umów leasingowych według zasad z przepisów podatkowych.

Zgodnie z Ustawą o zmianie ustawy o rachunkowości z 12 czerwca 2015 roku z uproszczonych zasad klasyfikowania umów leasingowych od 1 stycznia 2016 roku mogą korzystać tak zwane małe podmioty. Chodzi tu o spółki akcyjne, spółki z o.o. oraz spółki komandytowo-akcyjne, które w danym roku obrotowym i w roku poprzednim nie przekroczyły dwóch z trzech limitów. Limity te dotyczą: sumy bilansowej (17 mln zł), przychodów ze sprzedaży towarów i produktów (34 mln zł) oraz przeciętnego zatrudnienia w danym roku (50 pełnych etatów) (Zabrocka, 2013).

Prawidłowe ustalanie różnic przejściowych jest problemem trudnym w rachunkowości i wymaga głębokiej znajomości prawa bilansowego oraz prawa podatkowego.

Do najczęstszych błędów i uchybień przy ustalaniu odroczonego podatku dochodowego według ekspertów doradztwa podatkowego należą błędy arytmetyczne oraz pomyłki w rozróżnianiu dodatniej i ujemnej różnicy przejściowej, których księgowie w spółkach bardzo często nie rozpoznają.

Sposób zidentyfikowania różnic przejściowych, określenia ich charakteru, analizowania zmian różnic przejściowych (tzw. ich „odwracania”) i ustalania na tej podstawie korekt (rozwiązywania aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego) to sytuacje do rozstrzygnięcia w każdej jednostce gospodarczej. Rozwiązania problemu ułatwić może ujęcie tabelaryczne, a w szczególności arkusz kalkulacyjny, na przykład Excel, który umożliwi przenoszenie danych na kolejne okresy, automatyzację obliczeń szczególnie ważną przy wprowadzaniu różnych zmian i aktualizacji czy możliwość automatycznego uzyskiwania niezbędnych dla księgowości zestawień zbiorczych (Fijałkowski, 2005).

Rezerwy i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się i ujmuje w księgach na koniec roku obrotowego w celu poprawnego sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego. Jeżeli podatek odroczony jest ustalany na koniec każdego okresu sprawozdawczego, to z taką samą częstotliwością musi być ustalany podatek bieżący, nawet jeżeli dla rzeczywistych rozliczeń podatkowych jest on ustalany z częstotliwością mniejszą (np. deklaracja półroczna czy roczna).

Praktyka gospodarcza wskazuje, że jednostki chętnie tworzą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, a unikają ujawniania i wykazywania rezerw na ten podatek. Jest to jeden z instrumentów służących kreowaniu wyniku finansowego (podwyższenie zysku netto lub zmniejszenie straty, wyższe wypłaty dywidendy) (Kamieniecka, 2009).

Zaprezentowany przykład potwierdza, że proces ustalania i prezentacji odroczonego podatku dochodowego z umów leasingowych jest dość trudny i skomplikowany, co może się przyczyniać do powstawania błędów i nieprawidłowości w tym obszarze. Pomimo że wycena odroczonego podatku może odbywać się raz w roku z uwzględnieniem sald początkowych, a pozycji aktywów oraz rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego nie można kompensować, chyba że jednostka ma tytuł uprawniający ją do ich jednoczesnego uwzględniania, nie ułatwia to prac księgowych przy wycenie i prezentacji tych elementów.

Reasumując, można stwierdzić, że problematyka odroczonego podatku dochodowego z umów leasingowych będzie coraz częściej obecna w obszarze rachunkowości, ponieważ liczba zawieranych umów leasingowych w Polsce z roku na rok również wzrasta.

Bibliografia

- Fijałkowski, W. (2005). Odroczonego podatek dochodowy. W: T. Cebrowska (red.), *Rachunkowość finansowa i podatkowa* (s. 480–520). Warszawa: PWN.
- Gabrusewicz, W., Kamieniecka, M. (2007). *MSR 12 Podatek dochodowy*. Warszawa: Difin.
- Jędrysik, P. (2012). *Leasing w prawie podatkowym i bilansowym*. Pobrane z: <http://kancelariępodatkowe.pl/artykuly/leasing-w-prawie-podatkowym-i-bilansowym.html> (5.11.2016).
- Kamieniecka, M. (2009). Aktywa z odroczonego podatku dochodowego w warunkach globalnego kryzysu gospodarczego. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 49 (105), 87–98.
- Krajowy Standard Rachunkowości nr 2 Podatek dochodowy. Dz.Urz.Min.Fin. 2010, nr 7, poz. 31. Księgowe i bilansowe ujęcie odroczonego podatku dochodowego. *Zeszyty Metodyczne Rachunkowości*, 23 (383), 20–25. Pobrane z: <http://www.gofin.pl/rachunkowosc/17,1,85,182394,ksiego-we-i-bilansowe-ujecie-odroczonego-podatku-dochodowego.html> (5.11.2016).
- Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 12 Podatek dochodowy. Dz.Urz. UE L 2008, nr 320/1.
- Odroczony podatek dochodowy (2010). *Biuletyn Informacyjny dla Służb Ekonomiczno-Finansowych*, 3 (686), 64–71.
- Odroczony podatek dochodowy (2013). Pobrane z: <http://emsr.pl/tematyka-publicacji/odroczoney-podatek-dochodowy> (5.11.2016).
- Odroczony podatek dochodowy w księgach i sprawozdaniach finansowych. Dodatek nr 3 do *Zeszytów Metodycznych Rachunkowości*, 4 (388), 18–24. Pobrane z: http://www.vademe-cumksiegowego.pl/artikul_narzedziowa,605,0,7998,odroczoney-podatek-dochodowy-przy-umowie-leasingu.html (5.11.2016).
- Olchowicz, I. (2003). *Rachunkowość podatkowa*. Warszawa: Difin.
- Pokojska, A. (2008). *Przy umowach leasingowych trzeba ustalić podatek odroczoney*. Pobrane z: <http://podatki.gazetaprawna.pl/artykuly/4914,przy-umowach-leasingu-trzeba-ustalic-podatek-odroczoney.html> (5.11.2016).

- Polewska, A. (2014). *Powstanie podatku odroczonego przy umowach leasingowych*. Pobrane z: http://www.taxfin.pl/arttykul,2405,Powstanie_podatku_odroczonego_przy_umowach_leasingowych.html (5.11.2016).
- Trzpięła, K. (2014). *Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego należy prezentować w szyku rozwartym*. Pobrane z: <http://emsr.pl/e-letter/aktywa-z-tytułu-odroczonego-podatku-dochodowego-należy-prezentować-w-szyku-rozwartym> (5.11.2016).
- Ustawa z 15.02.1992 o podatku dochodowym od osób prawnych. Dz.U. 2014, poz. 851, z późn. zm.
- Ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości. Dz.U. 2016, poz. 1047.
- Zabrocka, H. (2013). *Rozliczenie odroczonego podatku dochodowego w leasingu*. Pobrane z: <http://ksiegowosc.infor.pl/rachunkowosc/ksiegi-rachunkowe/725958,Rozliczanie-odroczonego-podatku-dochodowego-w-leasingu.html> (5.11.2016).
- Ziomek, B. (2014). *Leasing – jak prawidłowo księgować i rozliczać podatkowo*. Pobrane z: <http://ksiegowosc.infor.pl/podatki/cit/cit/dokumentacja-i-rozliczanie/304508,2,Leasing-jak-prawidlowo-ksiegowac-i-rozliczac-podatkowo.html> (23.11.2016).

DEFERRED INCOME TAX ON LEASE AGREEMENTS

Keywords: lease agreement, operating leases, finance leases, assets and deferred income tax, valuation of deferred income tax in the leasing agreements

Summary. The article presents the procedure for the identification, valuation, accounting and presentation of financial statements, deferred income tax having a source in the lease agreements. Most of the agreements of lease is classified for tax purposes as operating leases, but for the purposes of the balance sheet as a finance lease. This situation raises the deferred income tax, which companies subject to mandatory audit of financial statements, must be priced, booked and presented in the financial statements. This process is difficult and complicated, which confirms the example presented in the article.

Translated by Renata Burchart

Cytowanie

Burchart, R. (2017). Odroczonego podatek dochodowy w umowach leasingowych. *Ekonomiczne Problemy Usług*, 2 (127), 37–49. DOI: 10.18276/epu.2017.127-04.